

- 1** FRON-GOCH - Pentref cyfoethog ei hanes Sefydlwyd gwaith chwisiġi yma gan R J Lloyd Price yn 1887. Doedd o ddim yn llwyddiant masnachol ac fe ddaeth i ben yn 1910. Yn ystod y Rhyfel Byd Cyntaf defnyddiwyd yr adeilad gwag yn garchar rhyfel i Almaenwyr. Yna, yn dilyn Gwrthryfel y Pasg yn Nulyn yn 1916 bu'n wersyll i gaethiwo 1800 o garcharorion Gwyddelig, a'r mwyaf enwog ohonyن nhw oedd Michael Collins. Unodd y Gwirfoddolwyr Gwyddelig a Byddin Dinasyddion Iwerddon yn un yn Frongoch ac fe'i galwyd yn Fyddin Weriniaethol Iwerddon (IRA). Mae carreg i nodi'r fan ac i gofio'r achlysur pwysig hwn i'w gweld yn yr arosfan ychydig y tu allan i'r pentref. Ffwrdd Frongoch, ar draws y ffordd i'r arosfan oedd cartref Sara Evans, hen nain Abraham Lincoln. ☕
- 2** CANOLFAN DŵR GWYLLT - Canolfan fydd-enwog i fwynhau gweithgareddau dŵr gwyn o bob math gan gynnwys canwio a rafftio. ☕ ★ P 🚶 🚶
- 3** CARREG Y CRYNWYR - Arhoswch yn y man parcio ar y chwith i weld y garreg osodwyd i goffau'r Crynwyr. Boddwyd eu hen ganolfan a'u mynwent dan donnau'r llyn. Aeth Illu mawr ohonynt o'r ardal hon draw i Pennsylvania, America I geisio rhyddid i addoli fel y mynnent.
- 4** TRYWERYN - Dyma'r argae godwyd i greu cronfa ddŵr i drigolion Lerpwl yn y chwedegau, er gwaethaf y protestio mawr a fu. Boddwyd pentref Capel Celyn a nifer o ffermydd a thaniwyd ysbryd protestio yn y Cymry. ★ 🚶
- 5** CAPEL COFFA CAPEL CELYN - Capel godwyd i gofio'r rhai sydd â'u beddau erbyn hyn dan y llyn. Ewch i'r fynwent fechan i weld y cerrig beddau a godwyd o fynwent y capel sydd bellach dan y llyn. Wrth edrych ar y llyn oddi yma, safai'r hen gapel a'r pentref ar y chwith i chi.
- 6** RHYDYFEN - Bu'r arlunwyr Augsutus John a James Dickson Innes yn byw yn Rhydyfen rhwng 1911 a 1912. ac fe symbloedd y lleoliad hwn, wrth droed yr Arenig Fawr hwy i baentio golygfeydd o'r Arenig. ✅
- 7** ARENIG - Y chwarel wenithfaen welwch chi gyntaf, a'r chwarel oedd y rheswm am fodolaeth y pentref. Mae'r capel o waliau sinc i'w weld ar y llaw dde a gwelwch olion lein y trén, y mae darn sylweddol ohoni dan ddyfroedd Llyn Celyn erbyn hyn. 🚶 ✅
- 8** ARENIG FAWR - Tua 1km ar ôl gadael Arenig mae giât a chamfa ar y dde, a dyma fan cychwyn llwybr poblogaidd i ben Arenig Fawr (2,801troedfedd/854m), ble mae cofgolofn i awyren Flying Fortress o America a ddisgynnodd i'r ddaear yn 1943. Mae taith fyrach yn dilyn y trac at Lyn Arenig Fawr (4km dringo am 100m, taith awr a hanner i gyd.) 🚶

- 9** Y PARC - Y pentref lle sefydlwyd mudiad Merched y Wawr. Ardal yn enwog am ei thraddodiad Cerdd Dant, lle mae barddoniaeth Gymraeg yn cael ei ganu, gyda'r delyn yn chwarae gwirth alaw.
- 10** GLANLLYN - Mae Glanlllyn ar y chwith i'r A494 wrth deithio o'r Bala i gyfeiriad Llanuwchllyn. Dyma gartref teulu Wyniad Wynnstay ar un adeg. Heddiw mae'n ganolfan awyr agored i Urdd Gobaith Cymru, ac mae ei safle bowllo deg yn agored i'r cyhoedd.
- 11** CAERGAI - Lleolwyd y gaer ar ffordd strategol yn agos at gyflenwad o aur a phlwm. Yn ddiweddarach bu'n gartref i feirdd Cymreig, ond fe'i llosgwyd yn 1645 gan fyddin Cromwell yn ystod y rhyfel cartref. ✗
- 12** YR HEN GAPEL - Gwelir y capel o'r ffordd fawr. Yma y ganed Michael D. Jones, un o sefydlwyr y Wladfa ym Mhatagonia.
- 13** Y GILFACH GOFFA - (ar y tro i mewn i'r pentref o'r ffordd fawr) Yma coiffeir dau o blant enwocaf Llanuwchllyn. Syr O.M. Edwards a'i fab Syr Ifan ab Owen Edwards. Y tad yn awdurdoreithiog iawn a'i fab yn sylfaenydd Urdd Gobaith Cymru.
- 14** LLANUWCHLLYN - Pentref bychan i'r de o Lyn Tegid, pentref y mae iddo gôr meibion enwog. ☕ P 🚶 🚶
- 15** GORSAF RHEILFFORDD LLYN TEGID-Llanuwchllyn Beth am ddal y trén yma ar gyfer taith o bum milltir i'r Bala yn ystod tymhorau gwyliau. ☕ ★ P 🚶
- 16** Cychwyn Taith yr Aran - Fel y byddwch yn gadael Llanuwchllyn mae maes parcio ar y chwith yn union cyn y bont - Pont y Pandy -gyda taith gerdded Mary Jones wedi ei harwyddo. Dyma gychwyn taith egniol i lethrau'r Aran a chopaon Aran Benllyn (2,903troedfedd/885m) ac Aran Fawddwy (2,969troedfedd/905m). P 🚶
- 17** LLANGOWER - Dyma fynedfa i lawr at lannau hyfryd y llyn a mangre bicnic ardderchog. Gallwch ddal y trén yn yr orsaf fechan. Mae'r eglwys erbyn hyn mewn dwylo preifat. Mynedfa i'r anabl i lan y llyn a'r orsaf drenau. ★ P 🚶 ✗
- 18** LLYN TEGID - Y llyn naturiol mwyaf yng Nghymru a grëwyd yn ôl y chwedol i ddial ar Degid Foel am ei fywyd anystyriol. Mae'r ardal o gylch Llyn Tegid yn gyfoethog ei bywyd gwylt. Mae'r Gwyniad yn bysgodyn unigryw i Lyn Tegid. Glannau'r llyn yw'r unig leoliad ym Mhrydain lle ceir y falwen ludio. Mae dyfrgwyr i'w gweld o gwmpas y llyn gydol y flwyddyn.

Teithiau Penllyn

Trywydd ffyrdd Penllyn

Mynyddoedd a Llynnoedd Penllyn
Cymdeithas Twristiaeth y Bala a Phenllyn

Go Bala

Penllyn Car Trail

Mountains & Lakes of Penllyn
Bala & Penllyn Tourism Association

Taith Car | Car Trail

Croeso i'r Bala a Phenllyn

Taith ffordd mewn cylch o 27 milltir 1.5 – 2awr, gyda golygfeydd o fynyddoedd a llynnoedd Penllyn. Gallwch ymuno â'r trywydd mewn unrhyw fan, dilynwch y rhifau ar y map.

Mae Cymdeithas Dwristiaeth Bala a Phenllyn wedi gwirio'r wybodaeth sydd yn y pamffledyn hwn ond gall rhai newidiadau ddigwydd. Byddwch yn bersonol gyfrifol am eich diogelwch, a dylech gymryd sylw o rybuddion, dilyn y côd gwledig a gweld yr wybodaeth am ddiogelwch ac ymarweddiaid yn: www.GoBala.org (Gwybodaeth/Diogelwch).

Mae rhai o'r ffyrdd yn gul – byddwch yn ymwybodol o ddefnyddwyr eraill gan gynnwys beicwyr a cherddwyr.)

Gwybodaeth i Dwristiaid:	www.VisitBala.org neu www.ymweldageryi.info
Gwybodaeth am Deithiau:	www.GoBala.org

Welcome to Bala and Penllyn.

Circular Road Trail of 27 miles, 1½-2 hours, with views of mountains and lakes of Penllyn. You may join the trail at any point - just follow the numbers on the map.

Bala & Penllyn Tourism Association have checked the information given in this leaflet but changes may occur. You must be responsible for your own safety, please heed warnings, follow the Country Code & see Safety and Conduct information at www.GoBala.org (Information/Safety).

Some roads are narrow – please be aware of other road users including cyclists and pedestrians.

Tourist Information:	www.VisitBala.org or www.visitsnowdonia.info
Trails Information:	www.GoBala.org

www.GoBala.org

1 Fron-Goch - A village rich with history.

A Whisky distillery was established here by R.J. Lloyd Price in 1887. It was not a commercial success and closed in 1910. During the First World War the disused building became a German prison of war camp. Then, following the Easter Rising in Dublin, (1916) an internment camp for 1800 Irish prisoners of war, the most notable being Michael Collins. The Irish volunteers and the Irish Citizen Army united as one in Fron Goch. They became known as 'The Irish Republican Army' (IRA). A commemorative stone denoting this significant event can be found in the lay-by, on leaving the village. Fron Goch Farm (opposite the lay-by) was home to Sara Evans, the great-grandmother of Abraham Lincoln. ☕

2 Whitewater Centre - A world-famous centre for white water activities including canoeing and rafting. ☕ ★ P

3 Quaker Remembrance Stone - A bronze plaque near the dam commemorates the submerged farm of Hafod Fadog, a Quaker meeting place in the seventeenth and eighteenth century. Many of these early Quakers emigrated to Pennsylvania, seeking freedom to worship in The New World.

4 Tryweryn - This dam was constructed to form a reservoir to supply water for Liverpool in the 1960s, despite widespread protests. The village of Capel Celyn and a number of farms were drowned. It is said that the drowning of Tryweryn marked the dawn of the Welsh protest movement.

5 Remembrance Chapel Celyn - A chapel built to commemorate those buried in the valley below. There is a small cemetery where the headstones raised from the chapel cemetery have been placed. When you stand in front of the chapel the remains of the old village are beneath the lake to your left.

6 Rhydyfen - The artists, Augustus John and James Dickson Innes, lived in Rhydyfen from 1911-1912. This location at the foot of Arenig Fawr, inspired them to paint views of the Arenig Mountain. ✗

7 Arenig - There is a disused granite quarry, high up, on the right. This industry gave rise to the building of the hamlet, 'Arenig', where there is a chapel, now privately owned, which has walls built of zinc. 🚶 ✗

8 Arenig Fawr - Approximately 1km after leaving Arenig look for a gate & stile on the right - this is the starting point of

a popular mountain walk to the summit of Arenig Fawr (2,801 ft/854 m), where there is a memorial to a US Flying Fortress that crashed in 1943. A shorter walk follows the track to the lake – Llyn Arenig Fawr (4 km, 100m ascent, 1½ hrs, round-trip). 🚶

9 Parc - The Welsh Women's Institute (Merched y Wawr) was established in 1967. An old tradition is still practised here called, 'Cerdd Dant'. This is where Welsh Poetry is sung in harmony to the accompaniment of a harp.

10 Glanllyn - On the left of the A494, lies Glanllyn, the old country residence of the Wynn family of Wynnstay. Today it is an outdoor activity centre for Urdd Gobaith Cymru, the Welsh League of Youth. The Ten Pin Bowling Centre is open to the public for group bookings.

11 Caer Gai - A farm built on the remains of a Roman fort (75-105 AD). The fort was positioned on an important strategic route near sources of gold and lead. Later the home of Welsh poets. It was burnt down in 1645 during the civil war by Cromwell's men. ✗

12 The old Chapel - The chapel can be seen from the main road. Michael D. Jones was born here, one of the men responsible for establishing the Welsh settlement in Patagonia in 1865.

13 Gilfach Memorial - (just before you turn left into the village) The two statues are of Llanuwchllyn's most famous sons; Sir O. M. Edwards and his son Sir Ifan ab Owen Edwards. The father was a prolific author and lectured at Oxford, his son established the Welsh League of Youth.

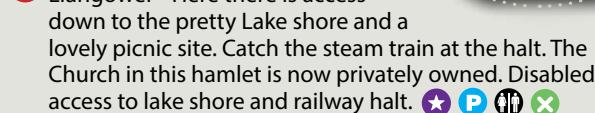
14 Llanuwchllyn - A small village near the Southern edge of Bala Lake (Llyn Tegid) with a famous choir. ☕ P 🚶

15 Bala Lake Railway Station, Llanuwchllyn - Catch the steam train here for a 5 mile run along the Lake to Bala (seasonal opening). ☕ ★ P 🚶

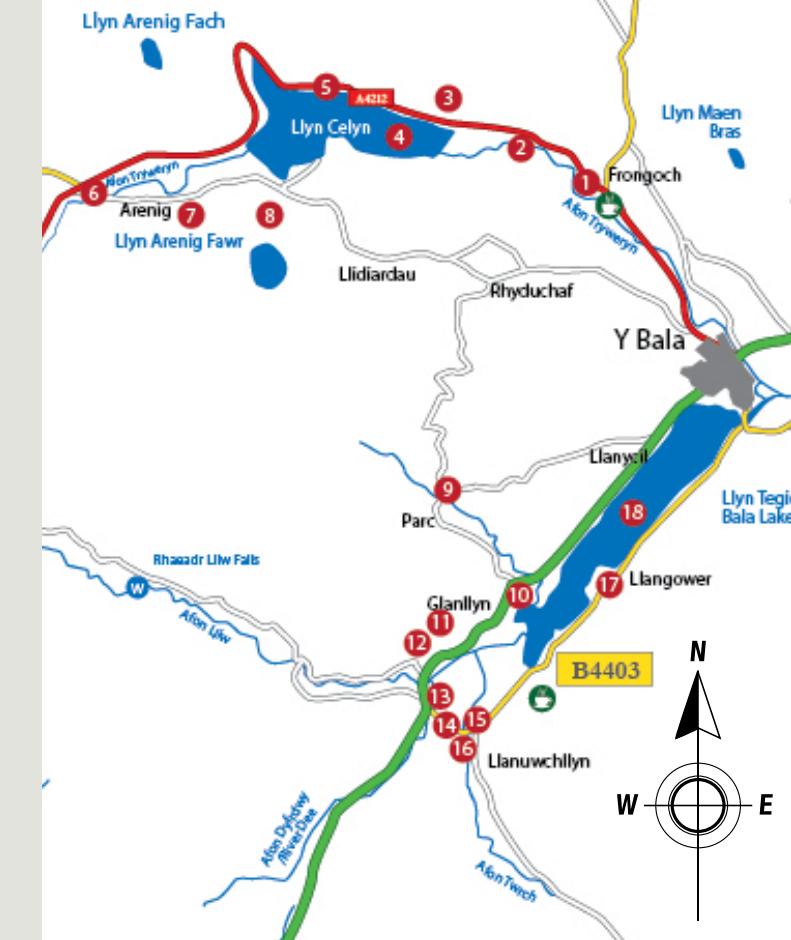
16 Start of the Aran Walk - As you leave Llanuwchllyn, there is a car park on the left, just before the bridge (Pont y Pandy) with a Mary Jones walk information sign. This is the start of a strenuous walk onto the Aran ridge with major summits Aran Benllyn (2,903 ft/885 m) and Aran Fawddwy (2,969 ft/905 m).

17 Llangower - Here there is access down to the pretty Lake shore and a lovely picnic site. Catch the steam train at the halt. The Church in this hamlet is now privately owned. Disabled access to lake shore and railway halt. ★ P 🚶 ✗

Llyn Arenig Fach

18 Bala Lake - The largest natural lake in Wales created according to folklore to punish the behaviour of the cruel Prince Tegid Foel, the wild lord who lived in a palace that now lies at the bottom of the lake.

The area around Bala Lake (Llyn Tegid) is rich in wildlife. The Gwyniad is a species of whitefish which is unique to Bala Lake. The shoreline is the only location on mainland UK where the glutinous snail is found. Otters are present around the lake throughout the year.

P Parcio Car / Car Parking

★ Safle Picnic / Picnic Site

☕ Lluniaeth / Refreshments

🚻 Toiletau / Toilets

🚶 Taith Hamdden / Leisure Walk

✗ Dim Mynediad Cyhoeddus / No Public Access